

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. הקפת כל הראש שמה הקפה 1
- ב. גדיל שנים גדילים ארבעה עשה גדיל ופותלהו מתוכו..... 5
- ג. לתוכף שתי תכיפות חיבור ותכיפה אחת אינו חיבור..... 6
- ד. עד שיהא שוע טווי ונוז..... 6
- ה. יכול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת ... כולכם חייבין בכבודי..... 11

דף ה.

א. הקפת כל הראש שמה הקפה

נאמר בפרשת קדושים (ויקרא יט פסוק כז) לא תקפו פאת ראשכם הזהירנו מהעביר שער הפאות – הצדעים¹, והם בסוף הראש הוא מקום חיבורו ללחי מימין ומשמאל. כדי שלא נתדמה לעובדי ע"ז כי כן היו עושים כומרי עבודה זרה שהיו מגלחים שער הצדעים לבר, ומניחים שאר השער².

אולם גם הקפת כל הראש שמה הקפה, ובין³ שגילח הפאות בלבד, בין שגילח כל הראש עם הפאות, חייב. למרות שכשיגלח הכל אין בזה דמיון לכומרי עבודה זרה מכל מקום אסרתו התורה⁴. לפיכך המגלח שני צדעיו

¹ כלומר החלק הצידי של הראש מעל האוזניים, הרקה

² רמב"ם סה"מ ל"ת מג וביד ה"ל עבודת כוכבים פי"ב ה"א וש"ע ונו"כ יו"ד קפא א – ב

³ ש"ע שם ב

⁴ עיין בטור סי' קפא שהקשה שאין אנו צריכים לבקש טעם למצוות, כי מצות המלך עלינו אף אם לא נדע טעמן. וכתב בב"י שם "ואני אומר דחם ליה להרמב"ם מלמיסבר הכי ומי יחוש לכבוד התורה והמצוות יותר ממנו וכו' ומשם נתבונן שדעתו ז"ל לומר שאע"פ שכל חוקי התורה גזירות מלך הם מכל מקום כל מה שנוכל לבקש לו טעם נאמר בו טעם וכרבי שמעון דדריש טעמא דקרא (קידושין סח:) ומה שלא נמצא לו טעם נייחס הדבר לקוצר השגתו ואנו חייבים לקיימם כמו המצות שנודע טעמם כי גזירות המלך הם עלינו ומכל מקום במצות האלו נראה לי שלא נתן בהם טעם הרמב"ם מדעתו אלא מדעת הכתוב שמצאן מוקפות מלפניהן ומלאהריהן ממצות הנאסרות משום חוקי הגוים שהרי כתוב לפנייהם לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו (ויקרא יט כו) ואחריהן כתוב ושרט לנפש וכתובת קעקע (שם פסוק כח) והרי זה כמפרש שהקפת הראש והשחתת הזקן נאסרו מפני שהיו עושים כן עובדי עבודה זרה וכומריהם: ועיי"ש בט"ז שם ס"ק א שלהטעם משום חוקות הגוים יש להתיר במקום שיש משום שלום מלכות, ועיין בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' עט; משנת חכמים להרמב"ם שם; מנחת חינוך מצוה רנא. שהוכיחו שאין להתיר משום שלום מלכות אלא במקום שלא אסרה תורה בפירוש אלא מסרה הדבר לחכמים והם התירו לקרובים למלכות, אבל כשהאיסור מפורש בתורה אסור לדברי הכל

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אפילו בבת אחת והתראה אחת לוקה שתיים אחד המגלה הפאות בלבד ומניח שיער כל הראש ואחד המגלה כל הראש כאחד לוקה הואיל וגילה הפאות.

הראש מורכב משני חלקים א. חלקה עליון של הפאה – מקום השיער ב. חלקה התחתון של הפאה – מקום הפנים והזקן, והקפת הראש שייכת בשני המקומות האלו, בחלק העליון שהוא מקום השיער הקפה משמעותה – להשוות את כל מקום השיער שיהיה לו גבול שווה, ובחלק התחתון שהוא מקום הפנים והזקן, להקיף משמעותו – לקצר מהאורך שנקרא הפאה.

בשיער הראש יש קו שתוחם ומגביל את השיער מהמצח עד אחורי האוזן, ומקו זה אין גדל בדרך הטבע שיער הראש, מלבד הפיאה שנמשכת לפני האוזן, כלפי מטה. (מה שגדל מאחורי האוזן, נקרא שיער העורף ולא שיער הראש, ואינו שייך לדיני הקפה).

לפיכך המקיף בחלק העליון של הפיאה, במקום השיער שהוא חלק העליון של האוזן זהו המשוה צדעיו כלומר שיער הרקה לאחורי אוזן ולפדחתו, ומשווה את גבול השיער שבמצחו עם גבול השיער שבאחורי אוזן, ועל ידי כך נראה כאילו קו השיער מוקף בעיגול משיער שעל המצח לשיער שמעל לאוזן.

ומודדים על ידי שמותחים קו באלכסון חד, ממקום שנגמר השיער שעל המצח⁵ בזווית המצח⁶ הכין מתחיל להשתפע כלפי מטה בעד הראש, עד תחילת האוזן, וכל למטה מזה הווה מקום הפיאה שאסור לגלח וזהו המקיף פאת הראש⁷. וי"א⁸ להחמיר שמתחים את הקו בשיפוע מתון יותר, עד מקום שכלה השיער שמעל לאוזן.

וכבר נהגו כלל ישראל להניח פאה אף למעלה מקו אלכסוני זה, ואין מגלחין בכל השטח של עד הראש שמעל האוזן מזוית המצח⁹. והאר"י הקדוש הוסיף כגובה אצבע (10 מ"מ 3/4 אינש)

⁵ והזוויות שבצד הראש מלפני האוזן עד תחילת האוזן כל מה שתחת קו אלכסוני זה הרי הם בכלל הפיאה וכל שלמעלה מזה הרי הוא בכלל שיער הראש ומותר מן הדין לגלח

⁶ ומי שהיו לו שערות ונשרו משער לפי מה שהיה ולא לפי מקום השיער היום (ספר פלגי שמן סי' ג אות יג)
⁷ ועיין ברא"ם עה"ת שם שפירש לפי שהשערות צומחות סביב הראש בעיגול, שסוף מקום השער במצח מכון כנגד סוף השער שבקדקד מאחוריו, בסוף הגלגולת, ומה שלמטה משם שער העורף הוא ולא שער הראש, ושערות הצדעים יורדות מכאן ומכאן ובולטות מן הראש ומעכבות את העיגול, ואף הן מכלל הראש, שהרי הקטן שאין לו זקן צדעיו מלאים שער כמו הראש ועיי"ש בנור אריה שכתב אם כן לפי דעתו נקרא "פאת הראש" כל סוף עקרי השער של כל הראש בעיגול. ואין זה נכון, כי "פאת הראש" לא יקרא רק הצדעין, והם סוף הראש, לפי שהצדעין מפני שבולטין שם מן הראש יקרא 'סוף הראש'. וקאמר "לא תקיפו פאת ראשכם", כלומר מה שמקיף פאת הראש לאחורי אוזנים וצדעין, עד שסוף הראש הוא שוה לשאר הראש יקרא זה 'הקפה':

⁸ שו"ת מהשבות בעצה יו"ד סי' ז ד"ה היוצא לנו ושו"ת שאול שאל יו"ד סי' צו
⁹ לפי שיש בני אדם שאצלם המקום החלק שבצדדי מצחם גבוה הרבה, ומן הדין מתחיל אצלם מקום הפאה בגובה הראש יותר, ולפיכך נהגו אף אלו שאין זוויות מצחם גבוהות כל כך להניח פאה בגובה יותר כדי שלא יבואו לטעות

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מעל מקום שמתחלת האוון, ומודדים הקו האלכסוני משם עד זוית המצח. וזהמנהג המקובל שאין מגלחים למטה מקו הנמתח מזוית המצח בקו ישר מאוון, עד כנגד האוון¹⁰.

הקפה בחלק התחתון של הפיאה י"א¹¹ שהוא עד מחצית האוון קצת מעל התחלת נקב האוון. וי"א¹² שהוא עד מקום תחילת האליה שהוא העור הרך שבאוון מתחת לנקב האוון וכן ראוי להחמיר. וי"א¹³ עד אמצע עור הרך של אליית האוון, וי"א¹⁴ שהוא עד סוף תנוך האוון.

י"א שאינו חייב אלא בתער¹⁵ או כל הדומה לו, שמשחית את השיער מעיקרו כגון אבן העשויה חידודים חידודים, שתופסים את השערות וחותכים אותם וכל כיו"ב¹⁶. ויש אוסרים במספרים כעין תער דהיינו שמגלח במספרים סמוך לבשר ואינו משייר כלום מן השערות¹⁷ ויש לחוש לדבריהם כשיעור 3-4 מ"מ¹⁸. וי"א שכעין תער הוא שלא הניח מהשער כדי לכוף ראשו לעיקרו (שהוא לערך 5 מילימטר¹⁹), ואם הניח כשיעור זה הוא הנקרא שלא כעין תער ומותר²⁰.

ולפיכך צריך ליזהר במכונות גילוח שלנו, שהם ודאי לכל הפחות מספרים כעין תער, ולדעת כמה פוסקים הם תער ממש, שאין לגלח אם יודע שישאר שיעור של לכוף ראשו לעיקרו.

¹⁰ שאם נמתח קו מאונח מהאוון ולמעלה יפגש עם קו המאוון הנמתח מזוית המצח שי"א שזהו כוונת האר"י ז"ל בשליש המצח

¹¹ שו"ת אר"ן צבי סי' ג אות ה והשיג על הב"י שכתב עד מקום שהלחי התחתון יוצא

¹² שו"ת אמרי יושר סי' קפג אות ב וכך פירש כוונת הב"י עד סוף האוון מקום שלח התחתון וכו'

¹³ שו"ת באר משה ה"א סי' סב אות ט

¹⁴ כ"כ בספר אורחות רבינו ה"א דף רלו סי' ג ודף שפב סי' נט ששמע ממרן בעל הקהילות יעקב שכך היה דעת החזו"א אמנם מביא שם שאומרים העולם בשם החזו"א שמקום הפיאות רק עד חצי האוון

¹⁵ בחינוך מצוה רנב כתב בדעת הרמב"ם דס"ל דאין מקיף אלא בתער דזה רק לענין חיובא אבל איסורא איכא אף במספרים כעין תער אבל דעת הב"י דלפי הרמב"ם מותר לגמרי ועיין בשו"ת חיים שאל ה"ב סי' נב ועיין בדרכי תשובה סי' קפא ס"ק ב הביא מס' חמרא וחי' דף מה שהביא דברי הריטב"א דאע"ג ששורת הדין מותר במספרים אפי' כעין תער "מדת הסידות שלא לעשות כן לפני הרואים" ועיי"ש שהביא מהרבה אחרונים שחלקו על הב"י וס"ל דאף לפי הרמב"ם פטור אבל אסור במספרים כעין תער

¹⁶ שו"ת נודע ביהודה תנינא יו"ד סי' פא

¹⁷ שו"ע שם סעי' ג וחכמת אדם שם סעי' מז וכן משמע בבאור הלכה סי' רנא סעי' ב ד"ה אפילו מספר וז"ל "ובעו"ה מצוי שמעבירין את הפאות עד סמוך לבשרן ממש ואין משיירין כלל ויש בזה השש דאורייתא והיה להם לשייר עכ"פ קצת מן הקצת" וכן בסוף קונטרס מחנה ישראל פי"ג כתב דכעין תער היינו סמוך לבשר

¹⁸ ולענין קבלת תשובה במי שגילח במספרים כעין תער עיין שו"ת זרע יצחק יו"ד סי' יב שבזה יש לסמוך על דעת הרמב"ם שאין עובר על הלאו במספרים כעין תער

¹⁹ עיין בספר תגלחת מצוה דף קלד שכתב שהשיעור 3-4 מ"מ אבל בקונטרס פלגי שמן סי' ג אות כו הביא מספר לשכנו תדרשו סעי' ו שבחצי ס"מ ייצא מכלל ספק

²⁰ שו"ת חתם סופר או"ח סי' קנד ועיין שו"ת הר צבי" יו"ד סי' קמ"ג דן לגבי יהודי המגלח את פיאותיו של חבירו בתער חשמלי. שאדם זה עובר על איסור "לא תקיפו", למרות שגזירות השערות נעשית על ידי המכונה, מאחר שהוא מכונן את המכונה על ראש המתגלח ולמעשה "מנהיג" אותה בין התלמים, ועיי"ש גבי גילוח פאות הזולת באמצעות סם בספר שיניח סם גילוח על פיאות חבירו, שלדעת העיב"ץ (בשו"ת שאילת יעב"ץ חו"מ סוף סי' שז) שסבירא לגבי נתינת שאור שאינו נחשב למעשה וז"ל "שאפי' נתן בו שאור, מ"מ אינו מחמין מיד, וה"ל כסוף המה לבוא סוף צנה לבוא", אין לייחס אליהם את הפעולות שהתחוללו בנינים והוא לא יתחייב מלקות על פעולה זו ועיי"ש להילכתא

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ובעוונותינו הרבים מצוי שמעבירין הפאות, ובמיוחד ע"י מכונת תספורת עד סמוך לבשרם ממש ואין משיירין כלל, ויש בזה חשש דאורייתא והיה להם על כל פנים לשייר קצת מן הקצת, ולדעת החת"ס לשייר לפחות באורך 4 מ"מ, והוא מחמת שטועים לחשוב שפאת הראש הוא רק מה שאנו קורין פאה. ואינו כן כאשר נתבאר, והוא לאו גמור דאורייתא וראוי לכל איש ישראל להתחזק בזה.²¹

י"א²² שפאה זו שמניחים בצדעים לא נתנו בו חכמים שיעור, ושמענו מזקנינו²³ שאינו מניח פחות מארבעים שערות.²⁴ וי"א²⁵ שוי בו שיעור לחיוב שאם תלש ב' שערות ממקום הפאה חייב. וי"א²⁶ שאפילו בגילוח שיערה אחת חייב, ולהלכה מחמירים²⁷ שכל רוחב מקום זה לא תגע בו יד.

לכתחילה²⁸ מעיקר הדין ראוי להסתפר בפאות הראש רק על גבי המסרק של ספרים, כדי שלא יגעו המספרים בבשר כלל²⁹ ואין צריך להאריך השערות יותר מכך, ונהגו בהרבה מדינות להאריך השערות ולגדל הפאות עד סוף האוזן, או עד הלחי התחתון, וקדוש יאמר לו³⁰.

ואם צריך לגלח לרפואה, יגלח במספרים שהלהב התחתון שלהם הנוגע בבשר אינו חד³¹, שאינו מגלח סמוך ממש לבשר, ועדיף לעשות כן ע"י נכרי³².

²¹ קונטרס תפארת האדם למרן החפ"ז הי"ג זצ"ל אות ג

²² רמב"ם שם ה"ו

²³ דעת החת"ס יו"ד קלט שלרמב"ם כל שמשאיר ב' שערות אינו חייב מן התורה אבל קבלת החכמים היה להשאיר ארבעים משום מראית העין אבל התשב"ץ בשו"ת ח"ג סי' צג ס"ל דלדעת הרמב"ם בעי' ארבעים מן התורה ואם גילח אפי' אחת והעמידם על ל"ט חייב מן התורה וכמש"כ במנחת חינוך מצוה רנא אות ה ובשו"ת מלמד להועיל ח"ב יו"ד סי' סד אות יא

²⁴ ודלעת התשב"ץ שם בעינן שיהיו ארבעים מרובעות בשטח גרים (שהוא שטח שש שערות מרובעות) אבל כב"י כתב שהוא שיעור לרוחב הפאה ולא לכמות השערות עיי"ש

²⁵ כך דעת הסמ"ג וכ"כ בביאור הגר"א אות יד

²⁶ שו"ת מלמד להועיל ח"ב יו"ד סי' סד אות יא ועיי' במהרי"ץ חיות נדה נב ע"ב על רש"י דה והאמורות

²⁷ שו"ע שם סעי'ט ודרכי תשובה שם ס"ק יב

²⁸ דרכי תשובה שם ס"ק טז

²⁹ ובכתב סופר בהגדה על החת"ס סוף יו"ד כתב שנהגו לגדל כל השערות באורך עד כדי לכוף ראשן לעיקרן ומ"מ בני ביתו ותלמידיו נהגו לגדל באורך עד סוף האוזן

³⁰ ועיי"ש שו"ע פ"ה האר"י ז"ל אין לגדל מעבר ללחי התחתון עיי"ש בטעמו ואכמ"ל

³¹ וזה לדעת החכמת אדם והמ"ב אבל לחת"ס דבעינן כדי לכוף ראשם וכו' א"כ זה לבד לא מהני אמנם לדעתו יכול לגלח בסם או בתלישה בכלי ועיי' שו"ת מלמד להועיל ח"ב יו"ד סי' סד כתב שיש אופנים שמותר לצורך רפואה ועיי' בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א סי' קיט משמע שאוסר בכל גווני ואפילו בסכנת אבר אם לא שיש משום פקוח נפש (כגון שצריך לעשות ניתוח במקום הפאה וכיו"ב) ואכמ"ל

³² חכמת אדם שם ודרכי תשובה שם ס"ק ו

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ו"א³³ שאסור להקיף הראש ע"י תלישת השיער בידים וכן ע"י משיחת סם וכ"ש שאסור להשחית ע"י מלקט ורהיטני³⁴ (פינצטה), וי"א³⁵ שאין בזה איסור הקפה

דף ה:

ב. גדיל שנים גדילים ארבעה עשה גדיל ופותלחו מתוכו

מותר³⁶ ליקח חוט אחד ארוך וכופלו לארבעה ותוחבה בכנף בגד הציצית וכופלם והרי הם ה' ו'אח"כ פוסק ראשי החוטין ונעשים ח' חוטין, ואם שכח ולא פסק ראשי החוטין עד שכרך אפילו חוליא אחת, ואחר שכרך החוליא קשר אפילו קשר אחד פסול³⁸. כיון שמן התורה די בחוליא אחת וקשר אחד, א"כ כבר נעשו הציצית בפסול שהרי כשכרך החוליא וקשר הקשר לא הי' ד' חוטין שלמים אלא חוט אחד כפול לח' ולכן אפילו אם יפסוק אח"כ את ראשי החוטין אין מועיל כלום כיון שגוף הציצית כבר נעשו בפסול והתורה אמרה (דברים כב פסוק יב) תעשה לך תעשה ולא מן העשוי כבר בפסול.

אבל אם פסק ראשי החוטין תיכף אחר שכרך חוליא אחת קודם שקשר אפילו קשר אחד אחר החוליא וכל שכן אם פסק אותם תיכף אחר הקשר הראשון קודם שהתחיל לכרוך את החוליא כשר כיון שלא נעשו עדיין כל הכשר ציצית הכתוב בתורה בפסול קודם שפסק ראשי החוטין אין לפוסלן משום תעשה ולא מן העשוי כבר בפסול.

ומכל מקום לכתחלה טוב לפסוק ראשי החוטין קודם שיתחוב את הציצית בנקב, בכדי שלא יעשה שום עשייה מהציצית בפסול³⁹.

³³ בערוך לנר מכות דף כ תלה זה במחלוקת הרמב"ם ותוספות אם מותר במספרים כעין תער ועיין במהר"ם שיק על המצות מצוה רנב אות ד שהוכיח נמי לאסור בזה

³⁴ Tweezers בלע"ז

³⁵ שו"ת הת"ם יו"ד סי' קלט ומה דאיתא בתוספתא שלא יאחו אדם בזקנו או בפאות כחזק עד פן יתלוש שיער אחת או שתים זהו רק אם אוהו בכוונה דרך כעס או חרון (דרכי תשובה שם ס"ק טו)

³⁶ שו"ע ונו"כ או"ח יא יב – יג

³⁷ דאמרינן בגמרא גדיל שנים גדילים ד' פי' אי הוה כתיב גדיל הוה משמע שתים דאין גדיל בפחות משתים השתא דכתיב גדילים ד' משמע ובזמן שהיה תכלת היו עושין ב' מתכלת וב' מלבן והאידנא הוי לבן מקום תכלת ועושין ד' ארוכים משל לבן. מ"ב שם נח

³⁸ מ"ב שם סד

³⁹ מ"ב שם סא

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

טוב ליזהר שלא לחתוך הציצית בסכין, על דרך שנאמר (דברים כז פסוק ה) לא תגוף עליהם פרוזל וגו' אלא ינשכם בשיניו.

ג. לתוכף שתי תכיפות חיבור ותכיפה אחת אינו חיבור

כבר התבאר במסכת שבת דף נד. שבגד צמר ובגד פשתים שחברם בתפירה, אפילו תפרם בחוטי משי או קנבוס זה לזה, הרי זה כלאים⁴⁰.

במה דברים אמורים כשחברם בשתי תכיפות, שתחב מחט⁴¹ בבגד וחזר ותחב והציאו בצד השני, וקשר שני ראשי החוט ביחד⁴². אבל תכף שתי תכיפות ולא קשר, או שתכף תכיפה אחת וקשר שני ראשי החוט⁴³, דעת הרמ"א שאינו כלאים⁴⁴ ודעת השו"ע שהוא כלאים⁴⁵. ואם קשר בשני קשרים הוא כלאים.

י"א שג' תכיפות לכו"ע הוי חיבור אף בלי קשר⁴⁶.

תכף תכיפה אחת ולא קשר שני ראשי החוט, אין זה כלאים ומותר אפילו מדרבנן לכו"ע⁴⁷.

ד. עד שיהא שוע טווי ונוז

⁴⁰ ועיין ספר אלה המצוות לא תעשה מב דלרש"י הוי דרבנן שאין חייב מן התורה משום כלאים אלא בצמר ופשתים שהוא גם שוע וגם טווי וגם נוז ביחד, לדעתו, ולר"ת והרמב"ם דאורייתא. וכתב הש"ך (ש סק"ב) דבכה"ג כיון שהצמר ופשתים נוגעים זה בזה, אלא שהחיבור הוא ע"י מין אחר, הוי דאורייתא. אבל אם אינם נוגעים, יתבאר לקמן שלא כו"ע מודו דהוי דאורייתא.

⁴¹ ובקצש"ע סימן קעו סעי' א סתם לאסור בשתי תכיפות אפילו במחט בלא חוט
⁴² ונראה לכאורה שחיבור ע"י סריגה חשיב חיבור, וכל העברת "עיין" חשוב כתכיפה אחת. אלא שלמעשה נראה שאפילו בכמה העברות כאלה אינו מתקיים. ועכ"פ פחות מתכיפת חוט, וצ"ע איזה שיעור יש לזה. (מלבושי ישע סוס"ק כ)

⁴³ ועיין בחתן סופר (שער הגדילים והכלאים סימן ב) שחקר אי בעינן שיהא הקשר סמוך לבגד או אפילו ברחוק ממנו מהני, עיי"ש. ועיין במג"א סימן י"א ס"ק י"ג מובא בפ"ת כאן ב שכתב דאף לדעה זו דתכיפה אחת לא מהני קשר היינו קשר אחד משא"כ שני קשרים אפילו תוחב המחט פ"א לכ"ע הוי חיבור דאל"כ כלאים בציצית היכא משכחת לה ע"ש

⁴⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד ש סעיף ב

⁴⁵ אף על גב דבהלכות שבת פרק י' כתב התופר שתי תפירות חייב והוא שיקשור ראשי החומין מכאן ומכאן כדי שתעמוד התפירה ולא תשמש צריכין לומר דשאני חבור דכלאים דחשיב חבור אפילו בכל דהו מדכתיב יחדיו שלא יהיה להם צד חבור אפי' לפי שעה מה שאין כן בתכיפה אחת שאין שם חבור אפילו לפי שעה. מ"ז שם ג

⁴⁶ פתחי תשובה סק"ב בשם שו"ת חות יאיר

⁴⁷ שו"ע שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

כיון⁴⁸ שנתחבר הצמר עם הפשתים, צד חיבור בעולם, אסור משום כלאים.

ונחלקו רש"י⁴⁹, ר"ת⁵⁰, והרמב"ם⁵¹, באיזה אופן אסור מן התורה, ובאיזה אופן אינו אלא מדרבנן⁵².

⁴⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד שא

⁴⁹ נדה סא: ד"ה שוע

⁵⁰ בסוגיין ונדה שם תוד"ה שוע, ויבמות ה, ב תוד"ה עד שיהא

⁵¹ כלאים פ"י ה"ב

⁵² במשנה כלאים (פ"ט משנה ח) תנן, אין אסור משום כלאים אלא טווי וארוג, שנאמר "לא תלבש שעטנז", דבר שהוא שוע טווי ונוו. וכן אמרו בגמרא (נדה סא, ב) אמר רב אחא בריה דרב ייבא משמיה דמר זוטרא האי מאן דרמי חוטא דכיתנא בגלימא דעמרא ונתקיה ולא ידע אי נתיק אי לא נתיק, שפיר דמי. מאי מעמא, מדאורייתא "שעטנז" כתיב, עד שיהא שוע טווי ונוו. ורבנן הוא דגזרו ביה, וכיון דלא ידע אי נתקיה שרי (דספק דרבנן להקל). מתקיף לה רב אשי אימא או שוע או טווי או נוו, ומסיים בגמרא, והלכתא כמר זוטרא, מדאפקינהו רחמנא בחדא לישנא. וביבמות (ה, ב) אמרינן דמ"שעטנז" ילפינן דבעינן שוע טווי ונוו, ומ"יהדיו" ילפינן דבתכיפה אחת אינו חיבור כי אם בשתי תכיפות. וכן אמרו במשנה בכלאים (שם משנה י) התוכף תכיפה אחת אין בה משום כלאים, עשה שני ראשיה לצד אחד יש בו משום כלאים. ונחלקו הראשונים בפירוש המשנה והגמרא באיזה אופן הוי כלאים דאורייתא ובאיזה אופן כלאים דרבנן. וג' השיטות העיקריות הן שיטת רש"י. שיטת ר"ת ושיטת הרמב"ם. ובכל שיטה יש כמה פירושים אשר לפיהם משתנים כמה פרטים. והראשונים והאחרונים האריכו בביאור השיטות, ואעתיק מבגדי ישע פ"ג ס"ק א שכתב תמצית דבריהם, ולפיהם יתבארו אח"כ פסקי ההלכות לפי כל השיטות.

שיטת רש"י (וכן כתבו התוס' בנדה שם בשם ריב"ן) דאינו אסור מן התורה משום כלאים אלא בשוע טווי ונוו, כסתמא דמשנה וכמו שפסקו שם כמר זוטרא. ומפרש רש"י דשוע היינו שיהיו הצמר והפשתים חלוקים (דהיינו שהחליקו נימי הצמר ופשתים) במסרק ביחד, וכן שיהיו טוויים יחד הצמר והפשתים, ונוו היינו אריגה שארג החוטים לאחר שנשעו ונטוו ביחד ועשה מהם בגד, ואז אסור מן התורה. ואם חסר אחד מאלה שלא נשעו ביחד, או שלא נטוו ביחד, או שלא נארגו ביחד, אינו אסור מן התורה. ומ"מ מדרבנן אסור בכל צד חיבור. (ועיין ברש"י וברמב"ן עה"ת (ויקרא שם) וברא"מ מ"ש על דבריו). והתוס' בנדה וביבמות הקשו לשיטת רש"י, א"כ אמאי איצטריך קרא למשרי כלאים בציצית, והרי שם לא נשעו ולא נטוו ביחד. ועוד, מדדרשינן מ"יהדיו" דשתי תכיפות הוי חיבור, כ"ש ארוג. וכן הקשו שאר הראשונים בשם ר"ת. ועוד צ"ע בסוגית הגמרא דיבמות דילפינן מ"יהדיו" דבעינן שתי תכיפות, ופירש רש"י, שאם חיבר במחט בגד צמר עם בגד פשתים אינו חיבור בפחות משתי תכיפות, ובשתי תכיפות מיהא הוי חיבור, והרי אין שם שוע טווי ונוו ביחד.

ומה שהקשו לשיטת רש"י מדין כלאים בציצית, כתב שם המאירי ליישב דקשר עליון עושהו שעטנז מדאורייתא. ועוד כתב שם בשם גאוני הראשונים שהתפירה היא מדברי סופרים אפילו בשתי תכיפות, אבל הקשירה היא מן התורה. והטעם, מפני שבתכיפות כל שמושך ראש החוט הוא נמשך עמו, אבל כל שקשר חוט של צמר בבגד פשתן בהדוק אינו נותר אלא בטורח יתר. עכ"פ מוכח לשיטת רש"י, דתפירת בגד צמר עם בגד פשתים בחוט של משי, וכן כשתפר בגד צמר עם חוט של פשתן או להיפך, אינו כלאים מן התורה אף בכמה תכיפות, אע"פ שדומה לאריגה, הרי אין כאן שיעה וטווייה בתערובת. ולפי זה מה שאמרו בנדה, האי מאן דרמא חוטא דכיתנא בגלימא דעמרא, בין שהיה החוט של פשתן ארוג בבגד הצמר ובין שהיה תפור בו, אין כאן איסור כלאים דאורייתא, ולכן בספיקן אולינן לקולא. והבי"ח פירש בדברי רש"י, דאף רש"י מודה דבשוע כל אחד לבדו וטווי לבדו ואח"כ חברים באריג או שקשרם או שחברם בשתי תכיפות דהוי כלאים דאורייתא, כשיטת ר"ת. אלא שנחלקו רש"י ור"ת אי בעינן גם שזור, דלרש"י לא בעינן שזור ולר"ת בעינן. והוא שלא כפי הבנת כל הראשונים בשיטת רש"י. ועיין במזרחי (ויקרא שם) שכתב בדעת רש"י, דאה"נ אם עושה בגד מתערובת צמר ופשתים, צריך שיהיו שוע יחד וטווי יחד ונוו יחד, אבל אם מחבר שני גופים האחד של צמר ואחד של פשתים, באיזה חיבור שהוא, אע"פ שאינם שוע טווי ונוו יחד, הוי כלאים דאורייתא, עיי"ש באריכות. ובבתי כלאים (אות קא) כתב, דאפשר דגם לרש"י הוא מדאורייתא אלא שאין לוקין עליו. ודברי

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

דעת רש"י. שוע היינו שהחליקו נימי הצמר ופשתים במסרק ביחד, וטווי היינו שטווה יחד הצמר והפשתים, ונוז היינו שארג החוטים לאחר שנשעו ונטוו ביחד ועשה מהם בגד. ואם לא נשעו ביחד או שלא נטוו ביחד או שלא נארגו ביחד אינו אסור מן התורה.

הרמב"ם בפירושו המשנה שלפנינו הוא כפירוש רש"י, אלא שמפרש שוע היינו שהוא ממחק הבגד לאחר האריגה. מיהו במשנה תורה פ"ט ה"ב מכלאים נראה שמפרש שוע כפירוש רש"י ועיי"ש בכס"מ, ועיי' שו"ת טוטו"ד (יו"ד סימן קכב).

שיטת ר"ת בנדה (שם) וביבמות (שם), דמ"שעטנו" ילפינן דבעינן שוע טווי ונוז, היינו שאינו אסור מן התורה אלא כשיש חיבור של חוטים שנשעו ושנטוו ושנשזרו. ומפרש נוז היינו שזירה, והיינו לאחד שטווה ועושה מן הסיבים חוט, כורך חוט עם חוט ושזורן יחד ונעשה חוט עבה יותר, (ועיי' שו"ע או"ח סימן יא סעיף ב). אבל אין צריך שיהיו חוטים שנעשו מתערובת צמר ופשתים ביחד, אלא אם נעשו כל הג' מלאכות בחוטי כל מין בפני עצמו ואח"כ חיברם היו כלאים. והדרשה ד"שעטנו" קאי על צורת החוט ולא על צורת החיבור. וצורת החיבור ילפינן מ"יחדיו" דהיינו אריגה, וה"ה קשירה ותכיפה בב' תכיפות. והא דאמר מר זוטרא דחוטא דכיתנא בגלימא דעמרא הוי כלאים דרבנן, איירי בחוט שאינו שזור. והא דמקשה רב אשי ודילמא או שוע או טווי או נוז, היינו דלא בעינן ג' פעולות בחוט יחד, אלא אפילו שיעה או טווייה או שזירה בצמר לבד יש בו כדי לאסור משום כלאים אם נתחבר אח"כ עם פשתן ע"י אריגה או קשירה. ולשיטת ר"ת, כי אמרינן בסוגיא דיבמות, אלא כולה מ"שעטנו" נפקא, לא הדינן מדרשה ד"יחדיו", ותוכף שתי תכיפות הוי חיבור מן התורה. ולכן איצטריך קרא למישרי כלאים בציצית, דהא חוטי ציצית בעינן טוויים ושזורים, כדדרשינן בספרי (במדבר פיסקא קטו ד"ה ונתנו על אמרה תורה תן תכלת ואמרה תורה תן לבן, מה תכלת טווי ושזור אף לבן טווי ושזור. (והוסיף המאירי יבמות שם דאין צריך לומר דבעינן שוע, וכן אין צריך לומר בטלית עצמו שהוא כן).

והר"ש בכלאים מפרש שוע וטווי כפירוש ר"ת, דהיינו כל מין בפני עצמו, אבל נוז מפרש כפירוש רש"י דהיינו אריגה. וכתב המאירי לשיטה זו דבכל צורות החיבור חוץ מאריגה הוי דרבנן. ולענין כלאים בציצית ע"כ צריך לפרש לשיטה זו כמו שפירש המאירי לשיטת רש"י. ובערוה"ש (ש"ס"ו) כתב דלא פליגי, דבשוע טווי וארוג לכו"ע הוי כלאים דאורייתא וא"צ שזירה, מיהו היינו דוקא כשהוא בצמר ופשתים יחד, אבל כשכל אחד לבדו שוע טווי ונוז ואח"כ חיברם ע"י אריגה או ע"י קשירה, אז צריך שיהא גם שזור כל אחד לבדו. ולכן לרש"י והרמב"ם שמפרשים שנעשו ביחד, פירשו דנוז היינו אריגה, אבל להרמב"ם דמירי בכל אחד לבדו, אה"נ שצריך שזירה.

שיטת הרמב"ם. ז"ל הרמב"ם: כיון שנתחבר הצמר עם הפשתן צד חיבור בעולם הרי זה כלאים מן התורה. כיצד, צמר ופשתים שטרפן זה עם זה ושע אותן ועשה מהן לבדים (ראה להלן הערה 58) הרי אלו כלאים. טרפן וטוה אותן כאחד וארג בגד מטווי זה הרי זה כלאים. תפר בגד צמר בשל פשתן ואפילו תפרן במשי, או שתפר בגד צמר בחוטי פשתן או בגד פשתים בחוטי צמר, או קשר חוטי צמר בחוטי פשתן או גדלן, אפילו נתן צמר ופשתים בשק או בקופה וכרכן הרי אלו כלאים. ואפילו קשר גדיל של צמר בגדיל של פשתן, אע"פ שהרצועה באמצע, וכן אם כפל בגדי צמר ופשתן וקשרן, הרי אלו כלאים, שנאמר "צמר ופשתים יחדיו" מכל מקום, כיון שנתאחד נאסר. ומנין שכל איסורין אלו של תורה, שהרי הוצרך הכתוב להתיר כלאים בציצית וכו', והציצית חוטי קשורין בלבד הן, מכלל שחבור כזה שלא במקום מצוה אסור מן התורה, שאינו ממעט בתורה דבר שהוא אסור מדברי סופרים. עכ"ל. והאחרונים הקשו, דלפי הגירסא שלפנינו בפירוש המשנה דכלאים משמע שמפרש ברש"י דבעינן שוע טווי, ונוז דהיינו ביחד, ובכס"מ כתב שמצא נוסחא ערבית בפירוש המשנה שהיא שווה למה שפסק במשנה תורה, ודלא כפירוש רש"י. וס"ל להרמב"ם כרב אשי, דלא בעינן שוע טווי ונוז יחד, אלא כל אחד בפני עצמו הוי כלאים מן התורה. ומה שאמרו בגמרא והלכתא כמר זוטרא, לאו מעיקר הגמרא הוא, אלא הוספה ממפרש. ואפילו בשיעה לבד הוי כלאים, ולכן בעשה מהן לבדים הוי כלאים מן התורה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

דעת ר"ת דאין צריך שיהיו חוטים שנעשו מתערובת צמר ופשתים ביחד, אלא חוטים שנעשו בהם כל הג' מלאכות, בכל מין בפני עצמו ואח"כ חיברם, הוי כלאים מן התורה.

דעת הרמב"ם דצריך שיהיה הצמר והפשתים שוע יחד או טווי יחד או נוז יחד, ואין צריך שיעשו בהם כל הג' מלאכות יחדיו.

וכן נחלקו בביאור 'נוז', דעת רש"י דנוז היינו אריגת החוטים לאחר שעייתם וטווייתם. דעת ר"ת דנוז היינו לאחר שטווה ועשה מן הסיבים חוט, כורך חוט עם חוט ושזורן יחד ונעשה חוט עבה יותר. דעת הרמב"ם דנוז היינו כל צורת חיבור של צמר ופשתים.

לפיכך צמר ופשתים שטרפן יחד ושע אותם וטווה מהם חוטים ושזרם⁵³ וארג מהם בגד, הרי זה כלאים דאורייתא לכו"ע⁵⁴. ואם לא היו החוטים שזורים לר"ת אינו אלא מדרבנן⁵⁵. ואם נשעו ונטוו ונשזרו כל מין בפני עצמו⁵⁶ וארגן ביחד, לר"ת והרמב"ם הוא כלאים דאורייתא⁵⁷ ולרש"י מדרבנן.

⁵³ דהיינו שלאחר הטוויה כפל החוטים ושזרם ביחד. ובבתי כלאים (שם) פירש שזירה באופן אחר. ועי' שו"ע או"ח (יא, סעיף ב) ובאחרונים שם.

⁵⁴ שאפילו לרש"י הרי יש כאן כל הג' מלאכות בתערובת, ואע"פ שלא נשזרו, לרש"י לא בעינן שזירה. וכ"ש דלשיטת הרמב"ם הוי דאורייתא.

⁵⁵ השו"ע יו"ד סי' ש סעי' א לא הכריע בין שיטת רש"י לשיטת ר"ת, ובשו"ת גנת ורדים (יו"ד כלל ו סימן יג) האריך להוכיח מכמה מקומות דלא בעינן שזור לענין כלאים, והעלה שאין לסמוך להקל כשיטת ר"ת, עיי"ש. ועיין בערוה"ש שם סעי' א – ט.

⁵⁶ ואם אחד מהמינים הוא שוע טווי ונוז והשני לא, מדברי הנו"כ (עיין ש"ך סי' שא ס"ג וערוה"ש סי' ש סעי' א – ג) משמע שאיסור דרבנן יש בהם. ועיין בבתי כלאים (סי' קיה) דמשמע מדבריו דאף איסור דרבנן אין בהם (בגדי ישע פ"ג סק"ד).

⁵⁷ כיון שיש כאן שוע טווי ונוז. אבל לרש"י בעינן שיעה וטוויה בתערובת. ועיין חתן סופר (שער הגדילים והכלאים סימן א) אם אפשר לסמוך על שיטת רש"י בשעת הדחק.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

צמר ופשתים שטרפן זה עם זה והחליק אותם במסרק ועשה מהם לבדים⁵⁸ הרי זה כלאים, לרש"י ור"ת מדרבנן⁵⁹ ולהרמב"ם⁶⁰ מן התורה.

צמר ופשתים שלא נשעו כלל וטווה מהם חוטים, בין שנטוו בתערובת ובין שנטוו כל מין בפני עצמו, לרש"י ולר"ת אין בהם איסור דאורייתא אפילו ארג מהם בגד כיון שלא נשעו. ולהרמב"ם אפילו נטוו כל מין בפני עצמו, כל שנארגו ביחד, ואפילו ארג חוט אחד של צמר⁶¹ בבגד גדול של פשתן או להיפך, הרי כולו כלאים דאורייתא.

צמר ופשתים שעירבם ושע אותם וטווה מהם חוט וארגו בבגד של שאר מינים שאין בהם כלאים יש אומרים⁶² שהוא כלאים דאורייתא.

⁵⁸ הוא מין בגד הנעשה שלא ע"י אריגה כי אם ע"י דיבוק הצמר. וכיום הכובעים נעשים באופן זה, ועיין דרך אמונה (שם באור ההלכה ד"ה לבדים) מ"ש בדין חיוב ציצית בלבדים. ולבדים אע"פ שיש בהם שיעה אין בהם טווי ואריג אפילו כל מין בפני עצמו. ובדרך אמונה (באור ההלכה ד"ה ושע) הביא בשם תשובת הראב"ד כמה שמכניסים צמר מנופץ בין עליון לתחתון (כפי הנראה של פשתן) ותופרין אותו, שלכאורה הצמר לא שוע ולא טווי ומותר. אלא שאפשר שהוא דומה ללבדים שהם שועין ואסור, והשאירו הדרך אמונה בצ"ע. ועי' שו"ת בנין עולם (סימן ס – סא).

⁵⁹ שהרי אין בהם ג' המלאכות יחד. והשו"ע לא הזכיר החילוקים בין כלאים דאורייתא לכלאים דרבנן, ודעת הש"ך (סי' ש ס"ק א) דדעת רוב הפוסקים דלבדים הוי כלאים דרבנן. וכן משמע מסתימת הרמ"א וכמ"ש האחרונים (עיין פ"ת שם ס"ק א).

⁶⁰ נתבאר לעיל הערה 52. והמאירי ביבמות (שם) כתב עוד טעמים לאיסור לבדים – אף שלא לדעת הרמב"ם – דלא בעינן שוע טווי ונוו אלא בבגד שאין נמר מלאכתו אלא בטווייה ואריגה, אבל הלבד הואיל ונמר מלאכתו בלא טווייה ואריגה, כל שהוא שוע בכלאים דיו. (וטעם זה כתב המאירי גם בפ"ק דביצה פו ע"א ד"ה הלבדים בשם חכמי הדורות). ולא עוד אלא שהחיבוט שמחבטין אותו לערבו בדבוק חזק הוא בטווייה ואריגה לבגדים אחרים, שאין הכוונה אלא שיהו הצמר והפשתים מעורבים בחזק עד שיהו אחד. והגר"א בשנות אליהו פסק כהרמב"ם דלבדים אסורים מן התורה.

⁶¹ וז"ל הרמב"ם שם: 'טרפן וטווה אותן כאחד וארג בגד מטווי זה הרי זה כלאים, הרי שהצריך הרמב"ם טווי וארג ביחד. והטור סימן ש והבאר הגולה אות ב והגר"א אות א פירשו, דבטווייה לבד לא שייך לאסור, דבחומים אין דרך לבישה בכך. והב"י פירש דברי הרמב"ם בב' אופנים, דאפשר דס"ל להרמב"ם דטווי לבד ואריג לבד אין בהם איסור תורה, דשאני שוע שהוא בראש התיבה מחייב עליה לחוד. אי נמי דבאמת אריג לבד ג"כ איסור תורה הוא אפילו לא טוואו דלא גרע מלבדים, מיהו בטווייה לבד אין בו איסור תורה. ועי' בפרישה שם ס"ק ד שהאריך להסביר שיטה זו. ובבגדי ישע (פ"ג ס"ק יא) כתב וז"ל: 'ראיתי גיזו צמר קטנים צבעוניים שמפורים בשעת אריגה בבגד של פשתן לשם נוי, ונתפסים ע"י חוט הערב, ונראה שאם נתפסים בחוט אחד מותר, ואם נתפסים בשני חוטים אסור מדרבנן ודוקא כשהם שועים עכ"פ, אבל נימין בודדים אינם אסורים'.

⁶² המאירי ביבמות (שם) האריך לפרש שיטות הראשונים, ומבאר שיטת רש"י דס"ל דלבתר דאמרין בגמרא כולה מ"שעמטז נפקא, באמת אינו אסור כי אם בשוע טווי ונוו. ונמצא לפ"ז, דאף בתוכף שתי תכיפות אינו חיבור מדאורייתא. וכי תימא "יחדיו" למה לי, תירץ המאירי לשיטה זו, דהא דאמרו שתי תכיפות אינו חיבור מיירי כשתפר בגד צמר בבגד פשתים, אבל אם עשה חוט אחד של כלאים בשוע טווי ונוו ביחד ותכף באותו חוט שתי תכיפות, אף בשתי התיכות של צמר הוי ליה חיבור לעשות את הבגד אחד לאסרו משום כלאים. וכן אם תחב ממנו שתי תחיבות בבגדו. ובבגדי ישע (שם ס"ק יג) כתב שלא מצא דין זה באחרונים.

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

שאר אופנים של חיבור של צמר ופשתים שלא ע"י אריגה, להרמב"ם הם כלאים דאורייתא⁶³, ולרש"י אסורים מדרבנן⁶⁴.

ה. ינול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת ... כולכם חייבין בכבודי

אמר לו⁶⁵ אביו לעבור על דברי תורה⁶⁶, בין מצות עשה בין מצות לא תעשה, גם אם מצווה אותו לעבור על דברי תורה לצורכו והנאתו האישית, וכגון להאכילו וכדומה, לא ישמע לו. ואפילו מצוה של דבריהם, לא ישמע לו. וילפינן לה⁶⁷ מקרא דכתיב (ויקרא יט פסוק ג) **אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי יִקְוֶה אֲלֵהֶיכֶם**, כולכם חייבים בכבודי ומוראי למעלה ממוראכם ואין לך רשות לעבור משום כבוד האב, ואפילו במצוה דרבנן נמי זהו כבודו של הקדוש ברוך הוא שיקיים דבריהם⁶⁸, שהרי הזהיר עליהם בלאו דלא תסור, והרי זה כאילו אמר לו לעבור על דברי תורה.

לפיכך אם האב יצוה לבן שלא ידבר עם פלוני⁶⁹ או שלא ימחול לו עד זמן קצוב, והבן היה רוצה להתפייס מיד הרי זה גם בכלל לעבור על דברי תורה, שאסור לשנוא לשום יהודי⁷⁰ אם לא

⁶³ וז"ל הרמב"ם שם: 'תפר בגד צמר בשל פשתן ואפילו תפרן במשי'. דתפירה כקשירה, דילפינן מכלאים בציצית, או דילפינן מ"יהדיו" דתוכף שתי תכיפות חבור. וכל ההלכות שמכאן ואילך הם בכלל נזו, שלשיטת הרמב"ם נזו לבד הוי חיבור לכלאים. וכל צד חיבור הוי כאריגה, ובשאר חיבורים נמי, כמש"כ 'או שתפר בגד צמר בחוטי פשתן או בגד פשתים בחוטי צמר או קשר חוטי צמר בחוטי פשתן או שגדלן, דקשירה ילפינן מכלאים בציצית. ומה שכתב 'אפילו נתן צמר ופשתים בשק או בקופה וכרכן הרי אלו כלאים', כתב הגר"א סי' ש"ק יד דיליף לה מ"יהדיו" דכל חבור שהוא הוי כלאים. וברדב"ז מפרש דמיירי שלא עשה מהן בגד וגם לא לבדים (דאל"ה תיפוק ליה משום נזו או שוע), אלא שנתחבר בהם באיזה דרך שהיא, הוי כלאים לשיטתו, דכל צד חיבור הוי כלאים דאורייתא.

⁶⁴ שהרי נזו מפרש ע"י אריגה. אבל לר"ת שתוכף או קושר הוי חיבור, וכ"ש לרמב"ם, הוי דאורייתא.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד רמ טו

⁶⁶ אף על גב שאמרו שחוט לי בשל לי כו' ומשמע בריש יבמות דוקא ל"ת שיש בה כרת. סמך על המ"ר שאמר פ' נשא פי"ד יכול אפי' יאמר לך לעבור כו' ודכוותיה איש אמו כו' משמע דונמת המלך וכ"ש הוא דהא מלך חמור מאביו ואמו כמ"ש בפ"ק דקדושין (ל"ב) והעובר על מצות מלך חייב מיתה ובאביו עשה בלבד ואמרינן בספ"ו דסנהדרין כל איש כו' יכול אפי' לדברי תורה כו'. ביאור הגר"א שם לבוש שם

⁶⁸ ואינו צריך טעם לדבר, מאחר שאמרינן להדיא בעירובין (כ"א ע"ב) להזהר בדברי סופרים יותר מבדברי תורה, שבדברי תורה יש בו חיוב מיתה ולא תעשה, ובדברי סופרים בכלום חיוב מיתה בידי שמים, אם כן אין לך כבוד מקום גדול מזו. ים של שלמה מסכת קידושין פרק א סג

⁶⁹ שו"ע שם טז

⁷⁰ ט"ז שם טז וש"ך חי

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

שראוהו עובר עבירה שהרי כתיב (שם יז) לֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ וְגו', נמצא שהאב מצוה אותו לעבור על דברי תורה ואין צריך לחוש למצות אביו בזה.

וכן אם אביו⁷¹ או רבו שמחויב בכבודם ובמוראם שלא לסתור דבריהם, ביקשו ממנו שיספר להם ענין פלוני ופלוני⁷², והוא יודע שבתוך הסיפור יזכיר לבוא לידי לשון הרע או אפילו רק לאבק של לשון הרע, אסור לו לשמוע להם.

וכן אם ציווהו אביו ללכת ללמוד לימודי חול או מקצוע, לעורך פרנסה או לימודים אקדמאיים⁷³, וכל שכן אם ציווהו לעזוב את הלימוד בישיבה או בכולל, כדי ללמוד מקצוע, ואפילו ציווהו שיעבור לישיבה תיכונית⁷⁴, לא ישמע לו⁷⁵.

וכן מכיון שמצות ישיבה בארץ ישראל אין ערוך אליה. שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה, ובמיוחד כשהכוונה להתיישב בארץ ישראל לשם מצוה, ולקיים בה כל המצות התלויות בארץ. ולכן אם צוהו אביו שלא לעלות לארץ אל ישמע לו. ומכל שכן שהזוכה להתיישב בארץ, וציווהו אביו לרדת מהארץ לחוץ לארץ, שבודאי אסור לשמוע לו, כי מצות ישיבת ארץ ישראל דוחה למצות כיבוד אב ואם, ובפרט שגם הוריו מצווים לעלות ולהתיישב בארץ⁷⁶. והשי"ת יקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ

⁷¹ חפ"ץ חיים לשון הרע כלל א אות ה

⁷² לא ציירתי בפשיטות כגון אם בקשו ממנו לשון הרע גופא דזה אינו מצוי. ולא משום דבזה נקרא אביו אינו עושה מעשה עמך ופשיטא דאינו מחויב לכבדו, דזה אינו, דכבר כתב הסמ"ג במצות עשה של כיבוד אב דבזה שאדם אומר לחבירו לעשות איסור אינו נקרא אינו עושה מעשה עמך רק במסית עיין שם. באר מים חיים כלל א ס"ק ט

⁷³ ועי' בס"ח (סי' ש"מ), דאפילו אם אביו מצטער, אם בנו יעבור על רצונו, אין צריך לשמוע לו... ואין ספק ששייך בזה, הוא ואביו חייבים בכבודו, ועל כיוצא בזה הזהיר הנוב"י (בדרשות הצ"ח דרוש ל"ו לשה"ג), אני מזהיר את הבנים, לא תאבו ולא תשמעו בדבר זה לשום אדם עיין שם. שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן עט

⁷⁴ שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן נו

⁷⁵ ובפרט לעת כזאת אשר הרחוב רווי רעל מינות והפקרות, וגברו המים הזדונים בכל פינה ופינה, שצריכים משמרת למשמרת להסתגר בד' אמות של הלכה בלבד, וכמו שהשיב התנא רבי עקיבא לפפוס, ומה במקום חיותנו כך אנו מתיראין, במקום מיתתנו לא כ"ש. לעת כזאת עלינו להגביר בעולם כח התורה, שרק היא מגינא ומצלא, ואין לנו שיור רק התורה הזאת, הנקנית אך ורק בתוך הישיבות הקדושות, ורעי את גדויותיך על משכנות הרועים.

ואל ההורים אני פונה, חוסו חוסו על נשמות ילדיכם, ההוגים בתורת ה' תמימה חוסו על נפשותיכם, וחלילה לבטלם מלימוד התורה, אשר בזכותה העולם קיים, ובכוחה נצא מתוך הגלות המר הזה, אל נא תשלחו יד להכרית תורה מפייהם, וזכות גדול הוא לכם באם בניכם עמלים בתורה, וברא מוכה אבא, וחלק כחלק תאכלו שכר הצפון ללומדי תורה ומחזיקיה, ונזכה כולנו יחד לאורו של משיח בבי"א. שו"ת מנחת יצחק חלק ט סימן קג

⁷⁶ שו"ת יחווה דעת חלק ד סימן מט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אסור⁷⁷ לרדת מארץ ישראל לחוץ לארץ אפילו כדי להצטרף להוריו הדרים בחוץ לארץ ולקיים מצות כיבוד אב ואם. אפילו אם מבקשים ממנו, אולם מותר לרדת לחוץ לארץ לקבל פני הוריו ולחזור לארץ ישראל.

י"א⁷⁸ שמשום כך אם האב מוחה בבנו שלא יאמר קדיש על אמו, כי מקפיד עליו, מאחר שהוא חי, כבודו קודם. אין לשמוע לו, שמאחר שנהגו מאבותינו הקדושים לומר קדיש יתום, הוי כאלו אומר לו שלא יעשה דבר שהוא מדברי סופרים⁷⁹, ועוד, אביו שמוחה בדבר, עובר על זאהבת לרעך כמוך, ואסור לו לשמוע בעניין זה. ויש מי⁸⁰ שכתב שכבודו של האב קודם ויכול למחות בו. ועוד כתבו שיש לפקפק בזה אם אמירת קדיש נחשב כמצוה של דבריהם, כיון שהוא מנהגא בעלמא, ואף כי יסודתו בהררי קדש מדרשי רז"ל, יש לדון שאינו בסוג מצוה של דבריהם.

אכן מה שנהגו אבלים ללבוש שחורים לכבוד המת, שאין זה כלל מן החיוב, פשיטא שלכו"ע שיכול למחות בו.

⁷⁷ בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס ברלין שער ב' סימן כ"ח) פסק, שאין לבן לשמוע לאביו כשמצוהו שלא לעלות לארץ ישראל, כיון שמצוה היא לעלות לארץ ישראל, וכבר דרשו חז"ל (ביבמות ה' ע"ב), איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה', כולכם חייבים בכבודי. ולכן בכל דבר שיש בו מצוה לא ישמע לאביו, שכבוד המקום קודם. שו"ת יהוה דעת חלק ג סימן סט. ועיין בא"א כאן שנשבע לילך לארץ ישראל ואביו מוחה בו, אין צריך לשמוע אליו, ולכאורה צ"ע שגם בלא נשבע לכאורה חייב מצד יישוב ארץ ישראל אמנם כיון שאינו מוסכם לכו"ע שיש מצוה לעלות אולי להכי איירי בנשבע. וצ"ע

⁷⁸ ים של שלמה מסכת קידושין פרק אות סג וכן פסק הרמ"א יו"ד שעו ד

⁷⁹ ובפרט מאחר שמצינו (קידושין לא:): שתקנו (לומר) שמחוייב לומר תוך שנה ראשונה הריני כפרת משכבו, כל שכן לומר קדיש.

⁸⁰ ועוד יש לדון, דכיון דאביו יש לו צער שיאמר קדיש, דהוא מאניני הדעת ולא מסמנא ליה מילתא, ובאמירת קדיש מכבד לאמו, אפשר דדינינן ליה כאיש אשר אמו מגורשת ואומרת לו השקני, ואביו אומר לו השקני, דאיזה שירצה יקדים. ועוד יש לצדד בהברכ"י שם ס"ק ח – ט